

УДК 658.14:657

Колесніченко А.С.

асистент кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»**ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ТА ОБЛІКОВИЙ ПРОЦЕС ЯК БАЗИС ФОРМУВАННЯ
КОНВЕРГЕНТНОЇ ПЛАТФОРМИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ****FINANCIAL ANALYSIS AND ACCOUNTING PROCESSES AS THE BASIS
OF CONVERGENT PLATFORM FOR MODERN MANAGEMENT SYSTEM****АНОТАЦІЯ**

У статті висвітлено й проаналізовано інфраструктурні складові побудови інтегрованої системи управління фінансово-господарською діяльністю, розкрито їх сутнісні та організаційно-методичні характеристики, а також на цій основі обґрунтовано тенденції поглиблення взаємопроникнення окремих структурних і формоутворюючих компонентів, що обумовлює створення інформаційно-аналітичного забезпечення для прийняття управлінських рішень. Визначено, що окремі складові і підсистеми фінансового аналізу й облікового процесу поступово нарощують функціональну взаємообумовленість та взаємозалежність під впливом розвитку інститутів, використовуються в умовах розширення підходів й диференціації методик розкриття специфіки господарювання, зростання вимог чинної нормативно-правової бази, поглиблення аналітичних можливостей з метою впровадження методичного інструментарію для адаптації до структурних і ринкових трансформацій. Доведено, що сукупно ці фактори виступають інфраструктурною компонентою процесу прийняття управлінських рішень та породжують ефект формування й набуття монолітності конвергентної платформи сучасної системи управління. Обґрунтовано, що зростання невизначеності ринкового оточення, трансформація інституціонального поля обумовлюють поглиблення конвергенції обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень через взаємопроникнення фінансових аналітичних процедур та облікових механізмів з метою удосконалення сучасних адаптивних систем управління з урахуванням високої динаміки факторів зовнішнього середовища.

Ключові слова: фінансовий аналіз, облік, інформаційно-аналітичне забезпечення, система управління.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы инфраструктурные составляющие построения комплексной системы финансово-хозяйственной деятельности, раскрыты их внутренние организационно-методологические характеристики, а также на этой основе обоснованы тенденции углубления взаимопроникновения отдельных структурных и формообразующих компонент, которые обуславливают создание информационно-аналитического обеспечения принятия управленческих решений. Установлено, что отдельные составляющие и подсистемы финансового анализа и бухгалтерского процесса постепенно увеличивают функциональную взаимосвязь и взаимозависимость под влиянием институтов, используются в рамках расширения подходов, дифференциации методик раскрытия специфики хозяйствования, усложнения требований к действующей нормативно-правовой базе, углубления аналитических возможностей с целью внедрения методического инструментария для адаптации к структурным и рыночным трансформациям. Доказано, что в совокупности эти факторы являются составной частью инфраструктуры принятия решений и усиливают эффект формирования и приобретения монолитности конвергентной платформы современного управления. Обосновано, что повышенная неопределенность рыночной среды, трансформация институционального поля приводят к углублению конвергенции управленческих решений в области бухгалтерского учета и аналитического обеспечения посредством взаимопроникно-

вения финансовых аналитических процедур и бухгалтерских механизмов для улучшения современных адаптивных систем управления с высокой динамикой факторов среды.

Ключевые слова: финансовый анализ, учет, информационно-аналитическое обеспечение, система управления.

ANNOTATION

In the article there are analyzed the infrastructure components of building an integrated system of financial and economic activities, reveal their intrinsic organizational and methodological characteristics and on this basis to reasonably trends deepening interpenetration of individual structural and formative component that causes the formation of information and analytical support for management decisions. It is determined that the individual components and subsystems of financial analysis and accounting process gradually increasing functional interdependence and interdependence under the influence of institutions operating under approaches extension, techniques disclosure differentiation of the specific economic growth requirements of the current regulatory framework, deepening analytical capabilities in terms of structural and market transformation. It is proved that these factors act collectively infrastructure component of decision-making and raise the effect of the formation and acquisition of monolithic converged platform of modern management. It is proved that the increased uncertainty of the market environment, the transformation of the institutional field cause deepening convergence of accounting and analytical support management decisions through analytical procedures interpenetration and financial and accounting mechanisms to improve modern adaptive control systems with the high dynamics of environmental factors.

Keywords: financial analysis, accounting, information and analytical support, management system.

Постановка проблеми. Перебіг факторів побудови ринкових взаємовідносин дає змогу конструктивно говорити про фактичну появу нових концепцій управління, структурну й процесну трансформацію організаційних моделей соціально-економічних систем в умовах різких кон'юнктурних змін, посилення ентропії зовнішнього середовища, стрімкої інформатизації економічних процесів тощо. Ключовим критерієм конкурентоздатності суб'єкта господарювання як відкритої динамічної системи, яка функціонує на принципах стратегічної архітектури, виступає фінансова стійкість.

У цьому контексті бухгалтерський облік виступає одним з найбільш важливих і базових інформаторів для групи відповідальних осіб за складання звітності [2, с. 82] з метою забезпечення сталого розвитку фінансово-економічної моделі, яка формує стержневий механізм функціонування й загальної життєздатності підприємства.

Перші дев'ять місяців 2016 р. привели до зміни валюти сукупного балансу великих та середніх підприємств в розрізі видів діяльності з 5 485 780,6 млн. грн. до 5 881 043,3 млн. грн., або темп приросту склав 7,2%. Важливо зазначити, що це було обумовлено зростанням переважно таких видів економічної діяльності, як, зокрема, сільське господарство, промисловість, будівництво. У складі активів найбільшого збільшення набули статті, що входять до оборотних активів, для пасиву максимально вплинула на результат зміна поточних зобов'язань і забезпечень (рис. 1 (а, б відповідно)) [1]. Це свідчить про актуальність проведення подальшої деталізованої аналітики в контексті структурних змін господарської діяльності на рівні одиничних суб'єктів і груп та макроекономічної ситуації загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш ґрунтовно проблеми взаємодії і взаємозалежності складових фінансового аналізу, управлінських систем та облікових технологій відтворено у роботах таких авторів, як, зокрема, В. Ковальов [3], О. Кононенко [4], І. Мельничук [5], Г. Михайлова [6], Т. Момот [7], Я. Пастернак [8], О. Радченко [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак залишаються нерозкритими ключові аспекти, які відображають тенденцію наближення фінансових аналітичних та облікових прийомів й методик до цілей управління, що потребує подальшого комплексного аналізу обліково-фінансових механізмів, які виступають підґрунтям побудови сучасної системи управління суб'єктів господарювання.

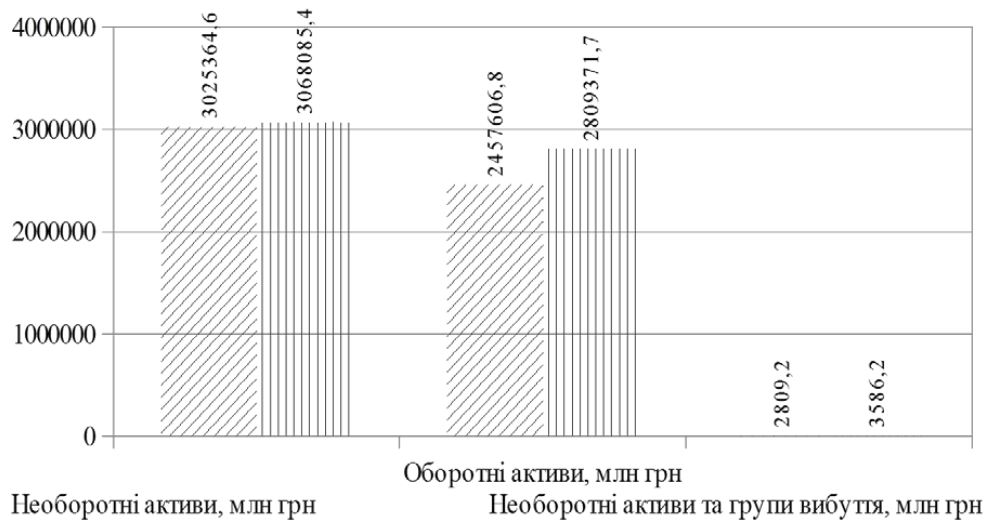

Рис. 1а. Показники активів великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності

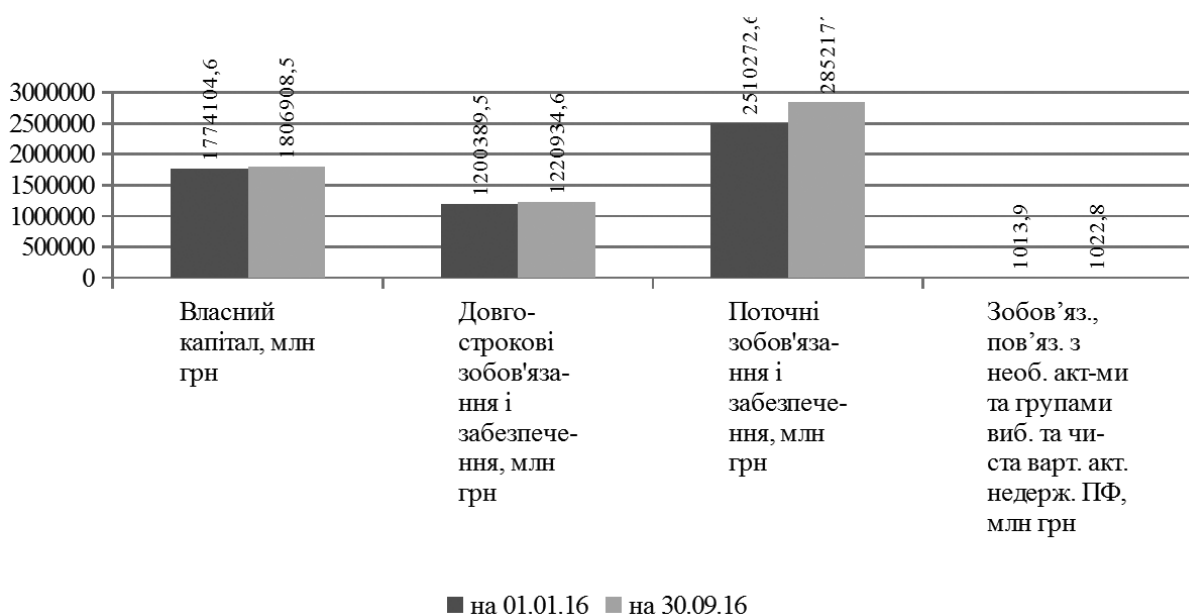

Рис. 1б. Показники пасивів великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності
Примітка: складено автором на основі [1]

Мета статті полягає у висвітленні інфраструктурних складових побудови інтегрованої системи управління фінансово-господарською діяльністю, розкритті їх сутнісних та організаційно-методичних характеристик і ознак, а також обґрунтуванні на цій основі тенденції поглиблення взаємопроникнення окремих структурних та формуютьючих компонентів, на базі чого формується сучасна платформа для прийняття управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах дії ринкових законів визначення фінансової стійкості підприємств ототожнюється з досягненням певного рівня й пропорційного складу фінансових ресурсів, за якого суб'єкт господарювання має можливість вільно маневрувати грошовими коштами, опираючись на раціональні й адаптовані підходи до визначення базових положень й принципів побудови систем діагностики поточної ситуації й формування прогнозного апарату. Ефективне використання фінансового капіталу виступає передумовою безперервності процесу виробництва й збуту продукції, виконання робіт і надання послуг, а також є інструментом формування резервів для залучення додаткових фінансових ресурсів з метою розширення та модернізації виробничої бази, оновлення управлінських методик і технологій. Тобто актуалізується питання застосування фінансового аналізу (далі – ФА) для ідентифікації проблем виробничо-організаційного середовища й бізнес-середовища та вирішення їх у фінансово-аналітичній площині.

Характеристика й аналіз показників фінансово-господарського стану підприємства передбачають роботу з великими масивами інформації, що на практиці виражається у відтворенні багатоаспектних ознак функціонування компанії як цілісної соціально-економічної одиниці, наділеної власними виробничими, фінансовими, майновими, організаційно-функціональними параметрами. Ключовими підсистемами управління, які потребують здійснення комплексу аналітичних процедур, виступають планування напряму і визначення сфер діяльності суб'єкта господарювання, прогнозування перспектив його розвитку, розробка та забезпечення реалізації проектів, спрямованих на підвищення інноваційного та виробничого потенціалу, впровадження заходів кадрової дисципліни для підвищення ефективності використання трудових ресурсів тощо. Джерелом для проведення усіх необхідних розрахунків виступають дані, відтворені у фінансовій документації, облікових відомостях, внутрішніх звітах.

В межах реалізації фінансового аналізу, який має визначені передумови побудови, формується завдання визначення кількох основних, максимально інформативних параметрів, які дають змогу надати найбільш об'єктивне і точне відображення фінансового стану підприємства, відстежити й описати динаміку прибутків і збитків, змін у структурі активів і пасивів,

у розрахунках з дебіторами і кредиторами. Тобто ступінь відповідності всім критеріям, які висуваються до аналітичної інформації, залежить від ефективності проведення комплексного аналізу фінансових звітів відповідно до науково-обґрунтованої методики.

Незалежно від специфіки і сфери роботи кожного економічного агента, досягнення ефективної господарської діяльності неможливе без гармонійного й організованого фінансового та управлінського, зокрема бухгалтерського, обліку. Фінансовий облік ґрунтується на обліково-аналітичній інформації, яка використовується керівним апаратом всередині організації для цілей оперативного й стратегічного управління, а також знаходиться у відкритому доступі відносно зовнішніх користувачів та зацікавлених осіб. Управлінський облік охоплює всі види обліково-аналітичних даних, які стають об'єктом вимірювання, обробки і передачі керівництву на різних рівнях управління для внутрішнього використання. Така класифікація обліку обумовлює розподіл фінансового аналізу на зовнішній і внутрішній.

Суб'єктами проведення зовнішнього ФА можуть виступати всі зацікавлені особи. Основним джерелом для здійснення такого аналізу виступає офіційна фінансова звітність підприємства, яка надається зовнішнім користувачам у вільному доступі через оприлюднення у ЗМІ та публікацію у пресі. При цьому ускладнюється завдання проведення ґрунтовного, багатоаспектного аналізу, що обумовлено неповнотою й обмеженістю інформації, яка міститься у фінансовій та бухгалтерській документації.

Зовнішній ФА включає діагностику, дослідження динаміки й критеріальний аналіз абсолютних і відносних величин, які характеризують прибутковість, рентабельність, ліквідність й платоспроможність підприємства, ефективність використання позичкового капіталу, комплексну оцінку фінансового стану суб'єкта господарювання й інших параметрів організаційно-функціонального профілю побудови його діяльності.

На противагу зовнішньому, внутрішній ФА є принципово необхідним для ефективного функціонування суб'єкта господарювання і націлений на забезпечення керівництва актуальною інформацією відповідно до фінансово-економічних інтересів. На підставі отриманих результатів здійснюється контроль за діяльністю підприємства, зокрема, в галузі досягнення поточних фінансово-економічних орієнтирів роботи, а також стратегічних перспектив розвитку діяльності. Основою такого аналізу слугують фінансові інструменти та механізми, які опираються на фінансові документи та звіти підприємства, до яких належать бухгалтерський баланс і розшифровки до нього, різні фінансові звіти, як ті, що складаються системно у законодавчо встановленому порядку, так і проміжні й поточні. Такий підхід дає змогу більш точно оцінювати фінансовий стан і стійкість підприємства.

Складовими внутрішнього ФА виступають аналіз ефективності авансування капіталу, взаємозв'язку витрат, обороту і прибутку, окреслення спрямованості кореляційного поля для властивих цим категоріям ознак, оцінка й аналіз використання позичкового капіталу, власних коштів тощо. Зважаючи на всі аспекти господарської діяльності підприємства, враховуючи розмаїття методів і різноспрямованість аналітичних процедур, доцільно умовно окреслити зовнішню і внутрішню групу осіб, зацікавлених у такій інформації.

Зовнішнє коло осіб зазвичай складають користувачі з прямими і непрямими фінансовими інтересами, а внутрішнє коло формують насамперед адміністрація і керівний апарат [4] (рис. 2).

Ефективне використання розмаїття всіх видів звітної інформації, що утворює консолідовану платформу для оперування її контентом в процесі виконання поточних завдань господарювання та під час реалізації пріоритетних цілей стратегічного планування, дає змогу, користуючись дієвими інструментами фінансового аналізу, сучасними методиками діагностики й адаптованими управлінськими технологіями, виявити і формалізувати проблемні місця, ідентифікувати потенційні можливості, окреслити ресурсний потенціал щодо вирішення типових і несистемних питань. Так, до ключових груп зведених інформаційних даних відносять бухгалтерську, фінансову, податкову, статистичну, управлінську, корпоративну та інші види звітності. Кожна з них має власні функціональні складові та критеріальні модулі, що обумовлює

формування звітної механізми, який виконує роль інформаційно-аналітичного буфера для цілей фінансового аналізу.

Належним чином організовані комунікативні канали суб'єкта господарювання, які відповідають за урегульований трансфер й оперативну передачу інформації між підрозділами, сприяють налагодженню процесу складання й представлення звітності зацікавленим користувачам на принципах забезпечення стабільної та ефективної діяльності у поточному й стратегічному аспектах [2, с. 82].

Висновки. Окремі складові і підсистеми фінансового аналізу й облікового процесу поступово нарощують функціональну взаємообумовленість та взаємозалежність під впливом розвитку інститутів, використовуються в умовах розширення підходів й диференціації методик розкриття специфіки господарювання, зростання вимог чинної нормативно-правової бази, поглиблення аналітичних можливостей з метою впровадження методичного інструментарію для адаптації до структурних і ринкових трансформацій.

Результатом фінансового аналізу виступає оцінка господарського стану підприємства, його майна, активів і пасивів балансу, швидкості обороту капіталу, раціональності й прибутковості використовуваних засобів, що стає можливим за умови використанні комплексу заходів і технологій облікових процесів. Таким чином, зростання невизначеності ринкового оточення, трансформація інституціонального поля обумовлюють поглиблення конвергенції обліково-аналітичного забезпечення прийнят-

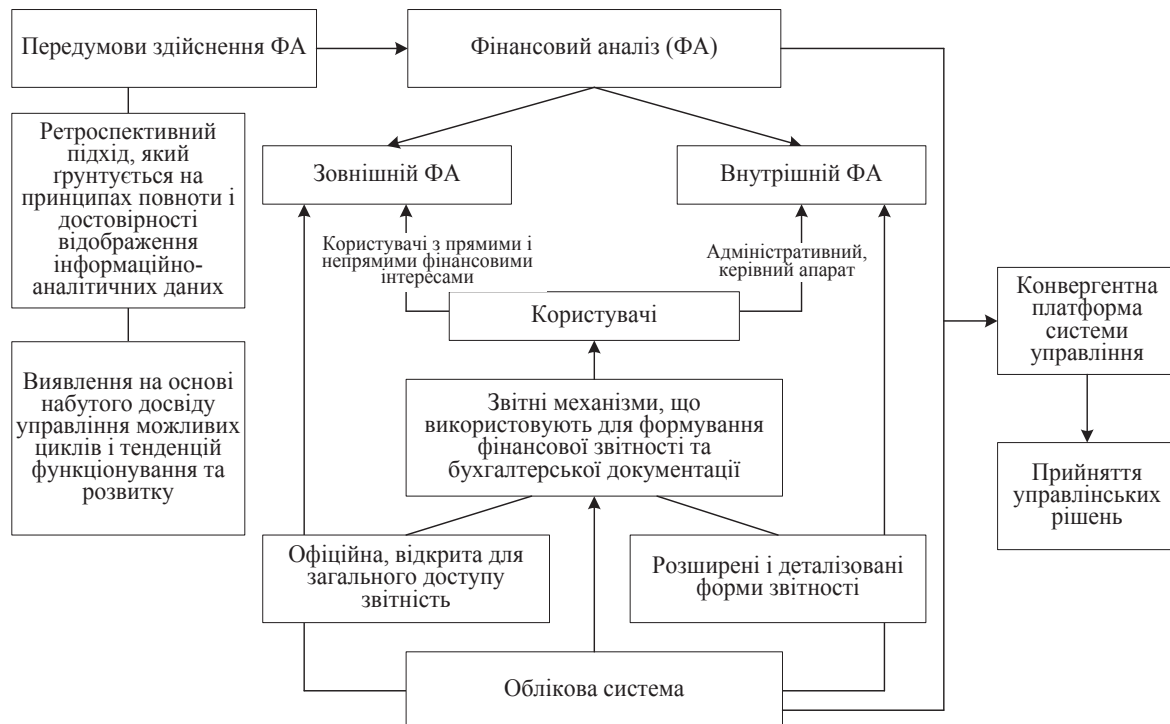

Рис. 2. Формування конвергентної платформи системи управління на підґрунті фінансового аналізу та облікової системи

Примітка: власна розробка автора

тя управлінських рішень через взаємопроникнення фінансових аналітичних процедур та облікових механізмів з метою удосконалення сучасних адаптивних систем управління з урахуванням високої динаміки факторів зовнішнього середовища.

Подальші дослідження доцільно продовжувати у напрямі вивчення оцінки впливу комплексного інформаційно-аналітичного забезпечення на результативні показники процесу управління суб'єкта господарювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Показники балансу великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності станом на 30 вересня 2016 р. / Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/fin/sbp/sbp_u/sbp_3_16_u.htm.
2. Баришнікова О. Механізм формування та облікове забезпечення економічної складової звітності зі сталого розвитку / О. Баришнікова // Економіка: реалії часу. – 2016. – № 3 (25). – С. 72–85.
3. Ковалев В. Финансовый учет и анализ: концептуальные основы / В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 720 с.
4. Кононенко О. Анализ финансовой отчетности / О. Кононенко, О. Маханько. – 4-те изд., перераб. и доп. – Х.: Фактор, 2007 – 208 с.
5. Мельничук І. Теоретичні засади конвергенції фінансової та нефінансової звітності страхових компаній / І. Мельничук // Трансформаційні перетворення обліково-аналітичного забезпечення управління в умовах євроінтеграційних процесів: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 110-річчю ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана» та 20-річчю Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України (25 листопада 2016 р.). – К., 2016. – С. 221–223.
6. Михайлова Г. Финансовый анализ при формировании учетных процессов в малом предпринимательстве: дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Г. Михайлова. – Ставрополь, 2005. – 168 с.
7. Момот Т. Финансовый менеджмент: [навчальний посібник] / Т. Момот. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 712 с.
8. Пастернак Я. Бухгалтерський облік та аналіз затрат основної діяльності: організація і методика: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Я. Пастернак. – Житомир, 2010. – 22 с.
9. Радченко О. Основи фінансового аналізу за даними спрощеної звітності фермерських господарств / О. Радченко // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 4. – С. 100–104.